

Zentai László:

SZÁZ ÉV TÉRKÉPÉSZET – SZÁZ ÉV TÖRTÉNELEM

A magyar katonai térképészet 100 éve (1919–2019) című kötetről

2019. február 4-én ünnepeltük az önálló magyar katonai térképészet megalakulásának 100 éves évfordulóját. Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása sajátos időszak hazánk történelmében, a kiegyezés utáni főlönállóságunk helyett innentől kezdve minden állami feladatot önállóan kellett megoldanunk. A topográfiai térképezés fontosságát a korábbi katonai felmérések már bizonyították, és mivel az önálló magyar katonai térképészet alapítói is ennek során szereztek kartográfiai gyakorlatot, így egyértelmű volt, hogy a Monarchia felbomlása után mihamarabb szükséges egy önálló magyar intézmény létrehozása, mely képes ezen feladatok ellátására.

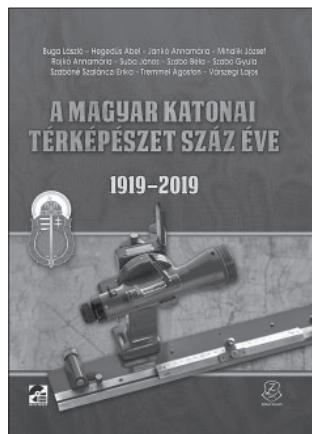
Az évfordulót reprezentatív kötettel köszöntötte a Zrínyi Kiadó, mely – elismerve az évforduló fontosságát – angol nyelven is megjelentette a könyvet. A gazdagon illusztrált, igényes művet még egy DVD-melléklet is kiegészíti, hiszen a topográfiai térképek még a könyv méretében sem voltak jól bemutathatók. A katonai térképészet történetét feldolgozó kiadvány utójára az 1990-es évek elején jelent meg, amikor két kötet látott napvilágot Balla János és Hrenkó Pál szerkesztésében. A katonai térképészeti intézet jubileumaira (75, 80, 90 éves fennállás) rövidebb, időben aktualizált összefoglaló történeti kiadványok jelentek meg Tremmel Ágoston tollából.

A 11 szerző munkáját Buga László alkotószerkesztő koordinálta éveken keresztül (majd szerkesztette egybe a sokszerzős kéziratot), aki maga is vezette a katonai térképészetet a 2000-es évek elején (a HM Térképészeti Kht.-nak, majd Nonprofit Kft.-nek volt ügyvezető igazgatója). Sajnos a szerzők közül Tremmel Ágoston, a katonai térképészeti intézet volt parancsnokhelyettese már nem érthette meg a könyv megjelenését, 2018-ban elhunyt.

1919–1945: AZ INTÉZMÉNYRENDSZER MEGSZERVEZÉSE, AZ ÖNÁLLÓ MAGYAR KATONAI TÉRKÉPÉSZET LÉTREHOZÁSA

Jankó Annamária, a Hadtörténelmi Levéltár és Térképtár igazgatóhelyettese topográfiai térképekre koncentráló kartográfiatörténeti áttekintése Lázár térképétől a katonai felméréseken át az első világháborúig öt fejezeten át ismerteti az előzményeket. A megalakulás előtti időszakot Suba János, a Hadtörténeti Térképtár térképtárvezetőjének rövid összefoglalója egészíti ki az első világháború következményeiről, kartográfiai fejleményeiről. Ebből a fejezetből megtudhattuk például azt a vélhetően nem minden kartográfus előtt ismert tény, hogy a Gauss–Krüger-féle vetületi rendszer alkalmazásában már 1917-ben megállapodtak a központi hatalmak, de a háború fejleményei miatt a tényleges bevezetésre nem kerülhetett sor.

Szintén Suba János jegyzi a következő fejezetet, mely a megalakulás körülményeit írja le. Az önálló magyar katonai térképészet megteremtésének gondolatát sokan szorgalmazták

már ebben az időben: polgári és katonai térképészek, földmérők, geográfusok, nyomdai szakemberek. A 19. század második felében ezt már Tóth Ágoston, majd Kogutowicz Manó is felvetette, de a 20. század elején már léteztek olyan szakmai szervezetek, mint a Magyar Földrajzi Társaság, a Magyar Mérnök és Építész Egylet, melyek megfelelő érdekvégyesítő tevékenységet is ki tudtak fejteni. Végül a megalakuló intézet megszervezésével Hajts Lajos ezredest, a Ludovika tanárát bízták meg, aki egyébként egy teljesen polgári intézmény létrehozását javasolta. A Magyar Katonai Térképező Csoport zavaros történelmi időszakban jött létre (a Monarchia felbomlása, öszirózsás forradalom, Tanácsköztársaság), kezdetben többször is nevet változtatott és – legalábbis nevében – 1938-ig polgári intézményként működött. A szervezet kiépítését és fejlődését Suba János egy újabb fejezetben tárgyalja. A történelmi események mellett fontos azt is megemlíteni, hogy a kartográfiai technológiák is komoly fejlődésen mentek át ebben az időben. A Monarchia időszakában megkezdett negyedik katonai felmérés egyszerű hazai folytatása helyett egy jóval modernebb, csak szintvonalas domborzatábrázolást alkalmazó, a poliéder vetület helyett a kataszteri térképeknél is alkalmazott sztereografikus vetületet bevezető, felmérésen alapuló topográfiai térképrendszer létrehozása lett a fő cél. Emellett az első világháború után megnövekvő polgári igények kielégítése is erre az intézményre várt.

A két világháború közötti katonai topográfiai térképekről Jankó Annamária írt összefoglaló fejezetet. A történelmi Magyar Királyságra méretezett térképrendszer (vetület, szelvényezés stb.) helyett egy méretében harmadára csökkent országot kellett térképezni (amihez esetleg másfajta térképrendszer lett volna optimális), még akkor is, ha a két világháború közötti időszakot áthatotta a revizionizmus, a trianoni békediktátum felülvizsgálatának követelése, az elcsatolt területek visszaszerzésére irányuló törekvések. Jól jellemzi az időszak szakmai fejlődésének fontosságát, hogy az intézet 1930-ban egy szaklapot is elindított Térképészeti Közlöny címmel, illetve kiadta a Magyar Fotogrammetriai Társaság évkönyveit is.

A második világháború alatti új térképsorozat, mely a visszacsatolt területeket is már az új, modern 1:50 000-es méretarányban ábrázolta, természetesen nem lehetett homogén minőségű: kényszerűségből egyes részekben még a harmadik katonai felmérés csíkozós domborzatábrázolású 1:75 000-es szelvényeit nagyították fel, de az új felmérésű szelvények bizonyították, hogy a magyar katonai térképészet képes volt a kor technikai színvonalának élvonalát jelentő térképek készítésére. A második világháború alatti haditérképezést Suba János egy külön fejezetben mutatja be a könyvben, kitérve például a Don-kanyarban történt térképezési munkákra, illetve a harcoló csapatok térképellátásának biztosítására.

Az intézet 1944 közepéig viszonylag zavartalanul működhetett, de a nyilas hatalomátvétel, majd a szovjet csapatok benyomulása az intézet egy részének kitelepítésével folytatódott. Ezzel véget is ér az intézet működésének első időszaka.

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ VÉGÉTŐL A RENDSZERVÁLTÁSIG

A könyv az egyes fejezeteket nagyobb egységekbe szervezi, az intézet működésének második korszaka a második világháború végétől a rendszerváltásig tart. Az 1945–1950 közötti időszak politikai és gazdasági változásai az intézet életét is jelentősen befolyásolták. Erről a néhány éves különleges időszakról Tremmel Ágoston két fejezetében olvashatunk. Az intézet újjáépítése, újjáalakítása már sajátos körülmények között ment végbe, 1945–1946 között kb. egy évig például Meridián Földrajzi Intézet Ipari és Kereskedelmi Részvénytársaság néven működhetett csak. Végül 1946. október 1-jén alakult újjá a Honvéd Térképészeti Intézet. (A szocialista időszakban nem is tekintették elődnek az 1919-ben alakult intézményt, ám

ennek politikai okai voltak, hiszen a szovjet rendszer átvétele igazi rendszerváltás volt, egyben a korábbi időszak tagadása is.) A második világháborút követő időszakot a szakemberek hiánya is jellemezte, amit a személyi kultusz időszakának ideológiai tisztogatásai még tovább rontottak.

A könyv természetesen csak érintőlegesen foglalkozik a történelemmel, de az 1940-es évek végének politikai változásai alapvetően befolyásolták az intézet működését. A Tremmel Ágoston által szerkesztett második fejezet az 1950–1952 közötti gyors helyesbítésről (az első Gauss–Krüger-féle térképrendszerünk) már egy teljesen megváltozott politikai, gazdasági környezetet ír le: a hidegháborús korszak kezdete, a Rákosi-féle személyi kultusz talán a legnehezebb időszak volt az intézmény történetében.

Bármely intézmény 100 éves történetét bemutató műnél valószínűleg hasonló a struktúra, a közelmúlt történéseit bemutató fejezetek adják a terjedelem nagyobb részét. Közelmúltbeli történelmünk egyik legsötétebb időszakáról, az 1950-es évek első feléről a könyv sem ír sokat. Szabó Béla, az MH Kartográfiai Üzem nyugdíjas igazgatója és Szabóné Szalánczi Erika, nyugdíjas egyetemi adjunktus ezt az időszakot az újfelmérés (1953–1959) példáján mutatja be. Bár ez is egy feszített ütemtervű felmérés volt, a gyors helyesbítéstől eltérően ezt már az előírt pontossági követelményeket betartva végre tudták hajtani térképészeink. Ez a felmérés alapozta meg a későbbi topográfiai felmérések technológiáját, ehhez igazítva az intézményi struktúrát. A fotogrammetria meghatározó szerepet játszott a topográfiai felmérésekben, de természetesen a topográfusok terepmunkája is nélkülözhetetlen maradt.

A Varsói Szerződés 1955-ös megalakulása hosszú időre konzerválta a hidegháborús szembenállást, ami a későbbiekben az intézet munkájában is visszatükröződik: a topográfiai térképek újra titkosak lesznek (sőt be is kellett szolgáltatni a két világháború közötti időszak térképeit), elkezdődik az „ellenséges” területek térképezése (Magyarországnak Észak-Olaszország és Ausztria jutott, melyről Gauss–Krüger rendszerű topográfiai térképek, illetve katonai várostérképek készülnek). Az újfelmérést az 1956-os forradalom csak rövid időre akadályozza, de a katonaságot érintő tisztogatás, a Tiszti nyilatkozat kötelező aláírása még egy ilyen szakmai szervezet munkáját is befolyásolta. 1956-ban a tiszti és a polgári állományból 15 fő távozott külföldre, és többeket le kellett szerelni. Az újfelmérést ilyen körülmények között is be tudták fejezni 1959-ben.

Szabó Béla írta meg az 1960–1980 közötti időszak történéseit bemutató fejezetet, amely a Technikai-technológiai megújulás címet kapta. Ez a politikailag viszonylag nyugodt (de azért hidegháborús) időszak már szinte rutinszerű munkával telt, egymást érték a katonai topográfiai térképek felújításai (1:25 000 vagy 1:50 000 méretarányban), de komoly szerepet vállalt a katonai térképészet az 1952-ben indult 1:10 000-es népgazdasági célú (polgári) felmérésben is (légi fényképezés, terepmunka, sokszorosítás). Természetesen szervezeti változások is történtek ebben az időszakban: a térképészet irányítását a vezérkarban osztály rangra emelték, és 1969-ben megalakult az Asztrogeodéziai Osztály az intézetben. Külön érdekes (általam kevéssé ismert) intermezzo a könyvben az 1960-as évek elejének történése, amikor a polgári térképészet erősödése kapcsán felmerült a katonai térképészet megszüntetése. A honvédelmi miniszter végül részben azon tapasztalatok alapján vetette el ezt a civil szférából érkező javaslatot, hogy a többi szocialista országban a katonai térképészettel kapcsolatban nem merültek fel ilyen szervezeti átalakítások.

A Szocialista Országok Geodéziai Szolgálatainak (SzOGSz) együttműködése egyre fontosabbá vált ebben az időben. Határozat született arról, hogy fel kell gyorsítani a geodéziai alaphálózatok mérését, a hálózat megbízhatóságának garantálnia kellett a rakéta- és tűzérési találatok műszaki előkészítéséhez szükséges pontosságot. A tudományos munka megerősítése

érdekében 1961-ben újra létrehozták a Tudományos Kutató és Kiképző Alosztályt, 1962-ben elkezdődött a dombortérképek készítése. 1967-ben az intézet egy nagyon sikeres szakmai kiállításon lép a nyilvánosság elé, amely számára a katonai térképészet tevékenysége addig teljesen ismeretlen volt. A kartografálási folyamatban bevezették az akkor korszerűnek tartott fényszedést és karceljárást, illetve az asztralonfólia használatát.

A DIGITÁLIS TECHNOLÓGIA MEGJELENÉSE

A Szabóné Szalánczi Erika által írt következő fejezet már a digitális technológia bevezetéséről szól. Elmondható, hogy a katonai térképészet a szakmán belül élen járt a számítógépek használatában, illetve a későbbiekben a hagyományos technológia digitálissá alakításában. 1981-ben ünnepelte az intézet 35 éves évfordulóját („természetesen” csak az 1946-os újjáalakítástól számítva), és erre az alkalomra készül el – az akkori intézetparancsnok, Bak Antal ezredes kezdeményezésére, Tremmel Ágoston irányításával – a Szakmatörténeti Múzeum, mely a mai napig őrzi a magyar katonai térképészet emlékeit. Az intézet az 1986-os 40. évfordulón névadóul Tóth Ágostont választotta, de a folyamatos átnevezések közepette csak 1996-ig őrizte nagy térképész elődünk nevét.

Jellemző erre az időszakra a katonai tematikus térképek egyre nagyobb számú megjelenése, és ezt az 1980-as évek második felében végrehajtott épületrekonstrukció (mely új nyomdagép beszerzésével is együtt járt) támogatta. A nyomda megújulása igényes bér munkák elvégzését is lehetővé tette, mellyel önerős fejlesztések forrását is biztosítani tudta az intézet.

Fontos megemlíteni, hogy a dombortérképek technológiája is ebben az időszakban finomodott egy új vákuumformázó gép beszerzésének köszönhetően. 1984 óta minden évben készül dombortérképes falinaptár, de megemlítendő egy különleges projekt is: a vakok számára domborítási technológiával készült térképek Budapest gyalogos-aluljáróiról.

Az első, volumenében nagy digitális adatállomány a geodéziai adatbázis volt. Ez még csak numerikus adatokat tartalmazott (alappontok koordinátái), de már valószínűleg ekkor is a szakemberek szeme előtt lebeg a végcél: a topográfiai térképek digitalizálása, a felújítás folyamatának számítógépesítése.

A topográfiai felmérés digitálissá alakítása minden állami térképész szolgálatnál nagyjából ebben az időben, az 1980–90-es években zajlott le. A rendszerváltás előtt és még utána néhány évig a fejlett számítógépes technológiák beszerzése nem csak anyagi kérdés volt, mert a COCOM-lista tiltotta az Egyesült Államok és a nyugat-európai országok számára a fejlett technológiák, informatikai eszközök, szoftverek eladását a szocialista országoknak. A Szovjetunió felbomlása, a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST) megszűnése után Magyarország számára is elérhetővé vált a technológia, innentől kezdve már alapvetően csak pénzkérdés a digitális technológia bevezetése. Természetesen Magyarország sem várhatott erre és már az 1980-as években megindult a rendelkezésre álló eszközökkel a digitális átállás.

1988–89-ben készült el a DTA-200, az első magyar digitális topográfiai térkép. A digitalizálás alapja az 1:500 000 méretarányú katonai autótérkép volt, de adattartalma megegyezett az 1:200 000-es méretarányú topográfiai térképekével (a szintvonalrajzot az adatbázis nem tartalmazta). Ez az első digitális munka felkészítette a katonai térképészet szakembereit egy jóval nagyobb feladatra, az 1:50 000 méretarányú katonai topográfiai térképek digitalizálására.

Természetesen a digitális technológiák bevezetése más területeken is ebben az időszakban indult meg. Ide sorolható az ortofotó készítést segítő fotogrammetriai munkaállomás vagy a digitális domborzatmodell.

A TECHNOLÓGIAI KORSZAKVÁLTÁS ÉS A RENDSZERVÁLTÁS

A könyv következő fejezetcsoportja lényegében csak egy évtizedet fog át, de egy olyan évtizedet, amikor a politikai események következtében ebben a korábbi Varsói Szerződés-tag Magyarország eljut a NATO-tagsághoz. A fejezetek zömét Szabó Gyula, az MH Térképész Szolgálat akkori vezetője jegyzi a könyvben, míg a térképészeti biztosítással és a szakemberképzéssel foglalkozó fejezetet Várszegi Lajos, az MH Térképész Szolgálat nyugállományú osztályvezetője írta.

A rendszerváltáskor lehetővé vált az 1940-es évek végén, az 1950-es évek elején, valamint az 1956-os forradalom után igazságtalanul meghurcolt és félreállított katonatérképészek rehabilitálása. Visszakapta az intézet a korábbi, 1939 és 1945 között használt térképészcímerét, és 1992-ben elismerte a korábbi intézet jogfolytonosságát, így 1994-ben az intézet alapításának 75. évfordulóját ünnepelhetette.

1992-ben szűnt meg a katonai topográfiai térképek titkossága, megnyílt a nagyközönség számára az intézet első térképboltja. 1990-ben leállították az ausztriai és észak-olaszországi területek topográfiai térképeinek készítését, ezzel lényegében egy időben az addigi ellátási területek határát 100-150 kilométer mélységben körkörösén megnövelték.

1996-ra elkészül a DTA-50 első változata, amely még nem tekinthető ugyan térinformatikai adatbázisnak, de azóta is ez a legnagyobb méretarányú, az ország teljes területét lefedő, a papírtérképek minden tartalmi elemét tartalmazó digitális térkép.

Az időszak legfontosabb politikai, katonai feladata a NATO-csatlakozás előkészítése volt. A katonai térképészet partneri kapcsolatokat alakított ki az Egyesült Államokkal, szinte minden nyugat- és dél-európai NATO-tagországgal, de megmaradt a szoros kapcsolat például a visegrádi országok hasonló intézményeivel is.

Az 1996-ban kiadott térképészeti törvény hosszú előkészítő munka eredménye, mely jogszabályban definiálta a katonai és a polgári térképészet állami intézményeinek feladatát. A törvény létrehozta a Térképellátási Koordinációs Bizottságot, melyben a kartográfiai szakmai szervezeteken kívül a térképhasználatban érdekelt minisztériumok is képviselték magukat. A Magyar Topográfiai Program a két állami térképészszolgálat széleskörűen megalapozott folyamatos szakmai együttműködését irányozta elő, de kormányprogrammá történő emelése végül a megfelelő, határozott politikai akarat hiányában elakadt. Nem segítette a program megvalósítását az intézmények folyamatos átalakítása sem.

Várszegi Lajosnak a térképész szakemberek képzésével és a katonai térképészeti ismeretek oktatásával foglalkozó fejezete kitűnő összefoglalást ad a témáról.

2000-TŐL NAPJAINKIG

Az utolsó nagy fejezetcsoport a katonai térképészet közelmúltbeli útkeresését láttatja.

A Szabó Gyula által megírt első fejezet a honvédelem korszerűsítése jegyében folyó változásokat foglalja össze. Komoly szervezeti átalakuláson ment át a katonai térképészet ebben az időben. A termelési tevékenységet folytató részek HM-tulajdonú gazdasági társasági formában működnek 2001-től, 2013-tól a HM Zrínyi Nkft.-be beolvasztva. Az egykori katonai térképészeti intézet szerepét betöltő szervezet elveszíti önállóságát. Az MH keretein belül működő irányító szervezetbe beolvasztják (2007) a katonai meteorológiát és létrejön az MH Geoinformációs Szolgálat.

Az 1999-es NATO-csatlakozás után megindult a felkészülés a Gauss–Krüger-féle vetületi és szelvényezési rendszer kivezetésére és az UTM-rendszerre történő áttérésre, melyre

végül 2004-ben kerül sor. Az analóg térképkészítést egyre szélesebb körben váltotta fel a digitális technológia, mely még a nyomdatechnika átalakítását is magában foglalta. Sajnos finanszírozási gondok miatt a 2004-ben kezdett teljes térképátalakítási programot felfüggesztették, így az 1:25 000 méretarányú térképrendszer digitális formátumba konvertálása azóta sem valósulhatott meg.

Új, speciális feladatot jelentett a katonai térképészet számára a különféle NATO-misz-sziókban való magyar részvétel térképészeti támogatása, de például a NATO számára 22 afgán település ortofotótérképeit is magyar szakemberek készítették. Szabó Gyula Rojko Annamáriával (az MH Geoinformációs Szolgálat könyvtárvezetője) közösen írt külön fejezete mutatja be a katonai térképészet ez irányú tevékenységét.

A 2011-es Magyar Örökség-díj az önálló magyar katonai térképészet történelmi jelen-tőségű teljesítményét ismerte el.

Mihalik József térképészeti ágazati igazgatóhelyettes, osztályvezető, külön fejezetben foglalja össze a HM Térképészeti Közhasznú Nonprofit Kft. tevékenységét az ideiglenes biztonsági határzárral kapcsolatos felmérési tevékenységig bezárólag.

A FÜGGELÉK

Nagyon lényeges, hiánypótló, esetenként eddig sehol nem publikált információk olvasha-tók a függelékben, mely így teljessé teszi a katonai térképészet százéves tevékenységének bemutatását.

A függelék első fejezetében Hegedűs Ábel, a Hadtörténeti Térképtár kutatója a nagy-közönség számára készült kiadványokat foglalja össze. Olvashatunk itt a két világháború közötti időszak jól ismert kiadványairól, az angyalos turistatérképekről, a fürdőtérképekről, a turistakalauzok térképmellékleteiről, a kuriózumszámba menő téli sport-térképről, a vízi turistatérképekről. Ebben az időszakban a Térképészeti Intézet feladata volt az iskolák térképellátásának biztosítása is: földrajzi és történelmi atlaszok, falitérképek, földgömbök, dombortérképek. A katonai térképészet civil térképeink sorára az először 1937-ben megje-lent ÁTI kisatlasszal tette fel a koronát. Valójában ez volt az első, ténylegesen hazánkban készített világtatlasz.

A második világháború után 1946-ig még készültek térképek a nagyközönség számára (Budapest munkatérkép), de az ország szovjetizálása után az intézet lényegében zárt intéz-ménnyé vált. A térképezetek nagy része számára sem ismert valószínűleg az, hogy a katonai térképészet milyen fontos szerepet játszott a tájékozási futás számára készülő sporttér-képek készítésében: 1971 és 1994 között a katonai térképészet biztosította a tájfutótérképek alaptérképeit és végezte a sokszorosítást.

Szintén Hegedűs Ábel munkája a függelék következő fejezete, melyben aprólékos munká-val rekonstruálta a magyar katonai térképészet szervezeti változásait, beleértve a vezetőket is.

A függelék utolsó fejezete a Buga László alkotó szerkesztő által összeállított hiánypótló lista a magyar katonai térképművekről. A történeti fejezetek természetesen ezek nagy részét említik, de a rendszerezett összefoglaló igen hasznos kiegészítője a kiadványnak, hiszen végül is a topográfiai térképkészítés volt a katonai térképészet első számú feladata.

Igazi különlegesség a Magyarország határain kívüli területre készített topográfiai tér-képek listája, ideértve a várostérképeket is. A katonai tematikus térképek hiánypótló listája is része a fejezetnek.

A könyvet irodalomjegyzék és névmutató zárja. A DVD-melléklet jól strukturált formá-ban, három csoportba sorolva mutat be olyan térképet, melyeket a méretük miatt nyomtatott

formában nem lett volna szerencsés a könyvben szerepeltetni. A topográfiai térképek rész kitűnő válogatás az intézmény 100 éves tevékenységéről: felmérési méretarányú és levezetett térképek, hazai és külföldi területről is. A katonai tematikus térképek nagy része vélhetően kevésbé ismert, de jól illusztrálja az intézet ez irányú tevékenységét. A nagyközönség számára készült térképek gyűjteménye is kiváló példákat mutat be. A DVD-mellékletet Gede Mátyás, az ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék docense készítette.

A fényképeket, a térképi illusztrációkat böngészve kiváló betekintést kapunk a katonai térképészet szakmai tevékenységébe. Ez a könyv nemcsak a szakembereknek kiváló olvasmány, komoly szakkönyv, de véleményem szerint a laikusok számára is érdekes olvasmány és emellett méltó megemlékezés a katonai térképészet elmúlt száz évéről.

Szeretem ezt a könyvet, mert majd minden szerzőjét személyesen ismerem, tudom, hogy a téma legjobb ismerőiként hiteles információkkal gazdagították a kötetet.

Szeretem ezt a könyvet, mert visszaköszön belőle az elmúlt száz év történelme. A mű természetesen a térképészetre koncentrál, de a katonai térképészet állami intézményként nem lehetett független a mindenkori politikai, gazdasági, katonai körülményektől, akár a két világháború közötti időszakról, akár a hidegháborús korszakról, akár a rendszerváltás utáni időszakról van szó. Még önmagában a függelékben található lista az intézet nevének változásairól is nagyon informatív módon illusztrálja a történelmi, politikai változások hatását.

Szeretem ezt a könyvet, mert érződik benne a szakma szeretete, a tisztelet az elődeink iránt, akik létrehozták, fejlesztették és működtették ezt az intézményt, és a változó körülmények között is mindig erőt tudtak meríteni a szakmabeli elődök erőfeszítéseiből.

Buga László – Hegedűs Ábel – Jankó Annamária – Mihalik József – Rojkó Annamária – Suba János – Szabó Béla – Szabó Gyula – Szabóné Szalánczi Erika – Tremmel Ágoston – Várszegi Lajos: A magyar katonai térképészet 100 éve (1919–2019). Zrínyi Kiadó, Budapest, 2019. 484 oldal + DVD-melléklet